

Sygn. akt: WSP 4/15

POSTANOWIENIE

Dnia 26 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Buliński (przewodniczący)

SSN Jan Bogdan Rychlicki (sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

bez udziału stron, w sprawie mjr. A. B., po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 26 października 2015 r., skargi pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego T. G., na przewlekłość postępowania Wojskowego Sądu Okręgowego w X.,

p o s t a n o w i ł:

- 1. stwierdzić, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy nastąpiła przewlekłość;**
- 2. przyznać T. G. kwotę 15.000 (piętnaście tysięcy) zł i zwrócić jej uiszczoną opłatę od skargi.**

UZASADNIENIE

W dniu 31 stycznia 2007 r. mjr. A. B. przedstawiono zarzut popełnienia przestępstwa określonego w art. 160 § 2 k.k. (k.160).

Akt oskarżenia w jego sprawie został wniesiony do Wojskowego Sądu Okręgowego w X. w dniu 30 lipca 2007 r.(dalej WSO).

WSO po kolejnych rozpoznaniach sprawy wydawał wyroki w dniach: 10 grudnia 2008 r., 7 czerwca 2011 r., 29 października 2013 r., 12 marca 2015 r., które to w następstwie wniesionych przez strony apelacji, wyrokami Sądu Najwyższego - Izba Wojskowa z dni: 14 lipca 2009 r., 21 września 2011 r., 11 marca 2014 r. i 22 lipca 2015 r. zostawały uchylane i sprawę przekazywano do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

WSO, procedując po raz kolejny w sprawie nieprawomocnym postanowieniem z dnia 3 września 2015 r. wydanym na rozprawie głównej, na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. umorzył postępowanie karne wobec oskarżonego mjr. A. B.

W dniu 14 sierpnia 2015 r. pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego T. G. na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.) sporządził skargę na przewlekłość postępowania przed WSO w sprawie mjr. A. B. Skargę tą wniesiono do WSO w dniu 16 września 2015 r. (data nadania 10 września 2015 r.).

Skarżący wniósł o stwierdzenie przewlekłości postępowania, którego skarga dotyczy i niepowołując podstawy żądania (por. art. 12 ust.4 powołanej ustawy) domagał się przyznania oskarżycielowi posiłkowemu sumy pieniężnej w wysokości 20 000 zł. Autor skargi w jej uzasadnieniu w pierwszej kolejności przedstawił wydane w tej sprawie orzeczenia sądu pierwszej instancji i Sądu Najwyższego. Skarżący zaakcentował też długotrwałe okresy pomiędzy kolejnymi terminami rozpraw przed sądem pierwszej instancji, jak również zakwestionował celowość rozpoznawania sprawy na sesjach wyjazdowych w siedzibach Sądu Okręgowego w Y. oraz Wojskowego Sądu Garnizonowego w Z. Ponadto powołał się na brak reakcji sądu pierwszej instancji, na nieterminowe sporządzanie opinii przez powołanych w sprawie biegłych. Żądanie sumy w wysokości 20 000 złotych skarżący uzasadnił „dobrem wymiaru sprawiedliwości”.

Sąd Najwyższy rozważył.

Skargę należało uwzględnić.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 2 powołanej ustawy dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należało w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd, w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty, uwzględniając charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowania się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Na wstępie należało zauważyć, że o zasadności skargi nie może decydować li tylko czas trwania postępowania, lecz nieodzowne jest wskazanie konkretnych czynności procesowych w postępowaniu sądowym, których zaniechano lub też przeprowadzono ze zwłoką. Postępowanie, którego skarga dotyczy toczyło się ponad 8 lat i zakończyło się orzeczeniem z dnia 3 września 2015 r. o jego umorzeniu z powodu przedawnienia.

Przechodząc do *meritum*, należało podnieść następujące okoliczności. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji od pierwszej rozprawy sądowej charakteryzowało się nieprzestrzeganiem zasady koncentracji materiału dowodowego (niekiedy sąd poprzestawał li tylko na wyjaśnieniach oskarżonego zaniechając przesłuchań świadków, którzy się na termin rozprawy stawili, odraczanie terminu rozprawy trwało niekiedy dłużej niż uzasadniały to okoliczności sprawy, w sposób przewlekły sporządzano uzasadnienie wyroku z dnia 10 grudnia 2008 r. - aż do dnia 27 kwietnia 2009 r., z dnia 29 października 2013 r. do dnia 18 grudnia 2013 r.). Stopień zawichości sprawy nie uzasadniał też decyzji Prezesa WSO o uwzględnieniu wniosków o przedłużenie terminu do sporządzenia uzasadnienia.

Jeżeli chodzi o zakres postępowania dowodowego z udziałem biegłych, którzy sporządzili w tej sprawie stosowne opinie, to rzeczą znaną w praktyce orzeczniczej jest występowanie niekiedy nawet znacznych trudności w powołaniu biegłych tego rodzaju specjalności (pracownicy naukowci Uniwersytetów Medycznych i Katedr Medycyny Sądowej) oraz związane z tym trudności w przestrzeganiu przez biegłych terminów sporządzenia opinii, a wyznaczonych przez organ sądowy. Powyższe uwarunkowania nie mogą jednak stać na przeszkodzie realizacji praw i obowiązków przez stronę w procesie, zaś powinnością sądu orzekającego w danej sprawie jest dążenie do wyeliminowania tego rodzaju

przyczyn. W tej sprawie, dla prawidłowego jej rozstrzygnięcia konieczna była ocena dowodu z opinii biegłych lekarzy. I tak: WSO postanowieniem z dnia 28 listopada 2007 r., w uwzględnieniu wniosku obrońcy oskarżonego, dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłych z Katedry Medycyny Sądowej UM w Y. Po dokonaniu przez sąd stosownych czynności, co do czasu i miejsca przesłuchania biegłych, zostali oni przesłuchani w dniu 4 września 2008 r. w siedzibie Sądu Okręgowego w Y.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lipca 2009 r., przy ponownym rozpoznaniu sprawy wskazał na zasięgnięcie kompleksowych opinii biegłych, jak również rozważenie dopuszczenia dowodu z opinii innego zespołu biegłych (k. 505-514). Na rozprawie w dniu 19 stycznia 2010 r. w siedzibie Sądu Okręgowego w X., biegli z Katedry Medycyny Sądowej UM w Y. zostali przesłuchani przy użyciu urządzenia rejestrującego tą czynność „na odległość”, a po dokonaniu tej czynności m. in. pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego poparł wniosek obrońcy o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej, która została sporządzona w dniu 4 sierpnia 2010 r. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 września 2011 r., w ponownym postępowaniu zalecił dopuszczenie dowodu z opinii innego zespołu biegłych (k. 740). WSO powołując dowód z opinii biegłych z Kliniki Kardiologii Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego UM w Z., postanowieniem z dnia 3 lipca 2012 r. uwzględnił powyższe wskazania, a postanowieniem z dnia 9 października 2012 r. przedłużył termin do sporządzenia opinii do dnia 12 listopada 2012 r. (k.891). Opinia ta została sporządzona w dniu 20 października 2012 r., z końcową uwagą, „że biegli z uwagi na obowiązki naukowo-dydaktyczne i usługowe na uczelni nie mogą uczestniczyć teraz i w przyszłości w posiedzeniach sądu” (k.916). W toku rozprawy w dniu 18 grudnia 2012 r., m. in. pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o przesłuchanie powołanych biegłych na rozprawie głównej oraz niewyznaczanie terminów rozprawy w dniach 28-29 stycznia 2013 r. oraz 19 marca 2013 r. W związku z tym, przewodniczący składu orzekającego zarządził przerwę w rozprawie bez podania jej terminu i jednocześnie uprzedził strony, że rozprawa może być wyznaczona w tej sytuacji w siedzibie Wojskowego Sądu Garnizonowego w Z. Z uwagi na obowiązki biegłego (wyjazd służbowy) termin rozprawy został wyznaczony na dzień 20 lutego 2013 r. W toku rozprawy pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o nagrywanie jej przebiegu przy pomocy urządzenia

rejestrującego. Z uwagi na brak możliwości utrwalania przebiegu rozprawy, zarządono przerwę w rozprawie bez podania terminu. Podczas rozprawy w dniu 4 kwietnia 2013 r. m. in. oskarżyciel posiłkowy oraz jej pełnomocnik wnieśli o powołanie „nowego zespołu biegłych z Instytutu S. w K”. Wniosek ten na podstawie art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. oddalono (k. 998-999). Podobny wniosek oddalono na rozprawie w dniu 27 czerwca 2013 r. (k.1037).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 marca 2014 r. m. in. wskazał na konieczność dopuszczenia dowodów z opinii występujących w tej sprawie biegłych i ewentualnego przeprowadzenia między nimi konfrontacji w przypadku utrzymywania się rozbieżności co do wniosków przez nich sformułowanych (k. 1151). Po przesłaniu akt do WSO w dniu 20 marca 2014 r. wyznaczono termin rozprawy na dzień 15 maja 2014 r., a w jej toku wydano postanowienie stosownie do treści art. 201 k.p.k. W dniu 15 czerwca 2014 r. akta sprawy przesłano biegłym z UM w Y. W dniu 12 stycznia 2015 r. pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zwrócił się do WSO z zapytaniem, „na jakim etapie jest sprawa i kiedy będzie wyznaczony jej termin” (k. 1189). W związku z powyższym w dniu 16 stycznia 2015 r. ustalono, że opinia zostanie sporządzona do końca lutego 2015 r. Podczas rozprawy w dniu 12 marca 2015 r. opinia ta została ujawniona i wówczas m. in. oskarżyciel posiłkowy i jej pełnomocnik poparli wniosek prokuratora o ponowne przesłuchanie biegłych z UM w Y. WSO na podstawie art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. wniosku prokuratora nie uwzględnił.

Przedstawiony na potrzeby postępowania o skardze (...) sposób procedowania dowodowego WSO z udziałem powołanych w sprawie biegłych pomimo zaistnienia, co należy zaakcentować, niezależnych od sądu okoliczności (trudności lokalowe, brak urządzeń utrwalających przebieg rozprawy, charakter pracy biegłych) jednoznacznie wskazuje na to, iż było ono prowadzone w sposób przewlekły w rozumieniu art. 2 ust. 2 cyt. ustawy. Rażącym przykładem na to jest nie tylko sygnalizowane wcześniej nieprawidłowe wyznaczanie terminów rozprawy, ale również rażąca beczynność tego Sądu w dalszym postępowaniu dowodowym. Dopiero interwencja autora skargi (tak należało ocenić jego pismo z dnia 12 stycznia 2015 r.) spowodowała podjęcie inicjatywy dowodowej przez WSO. Jakkolwiek oskarżyciel posiłkowy i jej pełnomocnik w toku postępowania składali

określone wnioski dowodowe to w żadnym stopniu ich procesowe działanie nie przyczyniło się do przewlekłości tegoż postępowania skoro wnioski ich co do wezwania na rozprawę biegłych jak i powołania kolejnego zespołu biegłych zostały oddalone jako zmierzające do przedłużenia postępowania sądowego. Z kolei rozpoznawanie sprawy na sesjach wyjazdowych w Y. i w Z. sprzyjało choćby w części usprawnieniu postępowania. Stąd też błędny w tej części jest wniosek autora skargi.

Nie ulega też najmniejszej wątpliwości, że przewlekłość tegoż postępowania przyczyniła się w znacznym stopniu do wydania takiego, a nie innego orzeczenia końcowego w tej sprawie. Jakkolwiek do tej pory oskarżyciel posiłkowy i jej pełnomocnik nie wnieśli zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania, to rzeczą oczywistą jest, iż *ratio legis* wniesienia przez nią skargi było naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy, bez nieuzasadnionej zwłoki i rozstrzygnięcia jej co do istoty - to jest ustalenia winy oskarżonego lub jej braku- w zakresie zarzucanego mu przestępstwa z art. 160 § 2 k.k.

Podsumowując wywody, skargę należało uwzględnić i stwierdzić przewlekłość postępowania, którego skarga dotyczy. Sąd Najwyższy nie podzielił w całości żądania skarżącego i uznał, że sumą pieniężną współmierną, rekompensującą oskarżycielowi posiłkowemu rażące naruszenie jego prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki będzie kwota 15 000 zł, a nie 20 000 zł, albowiem w sprawie wystąpiły okoliczności niezależne od postępowania sądu, które też przyczyniły się w pewnym stopniu do przewlekłości tego postępowania, o których mowa wyżej. Na koniec zauważyć też należało, że kryterium różnicującym wysokość przyznanej rekompensaty pieniężnej oskarżycielowi posiłkowemu nie może być w żaden sposób „dobro wymiaru sprawiedliwości”, jak ujmuje to autor skargi, lecz zakres (znaczny bądź nie) naruszenia jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

W związku z dokonaniem rozstrzygnięcia, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze (...) należało zwrócić T. G. uiszczoną opłatę od skargi.

